

és folyóirat jelent meg. A nem szocialista országok magyar nyelvű lapjait és folyóiratait a sorozat második kötete dolgozta fel az első kötethez hasonló módszerrel.

Az első kötet anyagát vizsgálva örömmel állapíthatjuk meg, hogy Jugoszlávia — a megjelent lapok és folyóiratok számát tekintve — a független felsorolt, 1971-ben megjelent további hat lappal és folyóirattal (Létünk, Üzenet, Forum Munkaközösségének Lapja, Fialatok Melléklete, Zitokombinat, Nyelvművelő) együtt 146 címszóval a lista élén áll. A második helyet elfoglaló Románia 143, Csehszlovákia 91, a Szovjetunió pedig 29 címmel szerepel.

Hazánkban 25 év alatt a legtöbb lap és folyóirat, szám szerint 52, Újvidéken jelent meg. Szabadka, a jugoszláviai magyar sajtó egykori fellegvára, „csak” 34, Belgrád 9, a két vidéki magyar központ, Topolya és Zenta 7—7, Ada és Zombor 3—3, Bece, Zrenjanin és Zágráb 2—2 lap, illetve folyóirat címével szerepel e munkában. Igen érdekes azonban, hogy az 1—1 címmel képviseltek között találunk olyan kis helységeket is, mint Felsőhegy, Hosszúfalu (Muravidék), Tornyos, Vörösmart stb. Ugyancsak mint érdekességet említhetjük meg, hogy a felszabadulás után Fiumében a Rijeka-Kikötő című lap a szerbhorvát nyelv mellett magyar nyelven is megjelent.

Új, szocialista öngazgatású társadalmunk eleven szellemi életét, a tá-

jékoztatás iránti igényét jelzik a kötetben összegyűjtött címek mögött rejlő megannyi próbálkozások, megvalósulások, melyeket a regisztrált címek és a közölt számadatok inkább csak sejtetnek.

Dr. Kemény G. Gábor szóban forgó munkáját vizsgálva akaratlanul felmerül az emberben a kérdés: miért halogatjuk hazánkban, illetve szűkebb pátriánkban, Vajdaságban egy átfogó, minden nemzet és nemzetiség nyelvén megjelent újságok és folyóiratok egyetemes bibliográfiájának összeállítását? Pedig az itt élő népek életének, kultúrájának, a társadalmi fejlődésért vívott harcának valóságos kincses tárárt őrzik a sok-sok évtizeden át megjelent lapok, folyóiratok. A nemrég kiadott szabadkai sajtótörténet — Kolozsi Tibor eddig eléggé nem értékelt munkája — bizonyos tekintetben útmutatásnak is tekinthető ezen a téren. Milyen hasznos lehetne egy olyan mű, amely egész Vajdaság sajtóját feldolgozná! Ez a munka természetesen sok időt és anyagi kiadást követelne, olyan feladatot jelentene, amelyet egy ember, de még egyetlen intézmény sem végezhetne el egyedül. Csakis társadalmi összefogással lehetne elkészíteni.

Visszatérve Kemény G. Gábor összeállítására, ismételten azt kell mondanunk: bárcsak asztalunkon láthatnánk már a vajdasági sajtótermékek egyetemes címjegyzékét és adattárát! Hiszen sokban megkönnyítené a kutatók és történészek munkáját.

BRINDZA KÁROLY

AZ ÉLET NAPSUGARAS SZIGETE

MIŠKO KRANJEC: *Mese a jó emberekről.*

Európa Könyvkiadó, Budapest, 1974.

„Az életről nem romantikus, szentimentális, sokkal inkább naturalista képet fest” — írja Miško Kranjecről Stanko Janez *A szlovén irodalom kis-tükre című* antológiában. Ha azonban

az olvasó letette a *Mese a jó emberekről* című regényét, úgy érzi, hogy a fenti értékelésnek pontosan az el-
lentétével találkozott. Mert semmi

sincs távolabb a szerzőtől ebben a műben, mint a nyers naturalizmus!

A murántúli táj smaragdszínű rétei, ligetei, folyópartjai és a holtágak mocsaras világa szinte Renoir impresszionista tájképeiként jelenik meg ebben aműben. Mindent beragyog a mézszínű napsugár: a fények és árnyak csodálatos játéka álomszerűen valószínűtlenné teszi a környezetet és az itt élő embereket. Szinte kiragadja, izolálja a környező nyers világtól, hogy annál kegyetlenebbnek, nyersebbnek tűnjenek azok az üzenetek, amelyek a külvilágból érkeznek a valóságfelettinek erre a szigetére.

Jožef Koštrca és felesége, Ana épp olyan valóságfeletti és időtlen, mint maga a környezet, amelyben élnek. Mintha csak a mesék elevenednének meg: „élt valahol egy öreg ember és egy öreg asszony, olyan egyedül, mint az ujjam...” Magányukba és időtlenségükbe a változatosságot és a realitást csak a minden őszszel visszatérő Koren család megérkezése hozza meg.

A túlnépesedett, elszegényedett Muravidék évszázados kirajzásainak megtestesítője a Koren házaspár. A nincstelenség kényszere a kegyetlen és zord világba kergeti őket. Az év nagy részében keményen kell dolgozniuk, hogy szűkösen átteleljenek Koštrcaék kicsiny házában. Megérkezésükkel azonban megbomlik a ház békéje. Nemcsak üzenetet hoznak a külvilágból, de magukkal hozzák az élet nyers és kegyetlen batyuját is.

A házaspár ellentétének és végül a család felbomlásának tragédiája csak részben adott a közvetlen motívumokból. Lényegében két, egymással ellentétes életérzés csap össze. Ivan Koren lélekben jobban vonzódik Koštrcaék életszigetéhez, szívesen vállalná a szegénység békéjét. Felesége, Marta azonban már nem tud megmaradni a szűkös korlátok között, őt a „nagyvilág” vonzza, még ha bukásonok át is képes azt elérni.

Konfliktusuk közvetlen előidézője Peter Koštrčanak, az idős házaspár unokájának a megjelenése. Peter a társadalom üldözöttje, romantikus rabló, aki a szegényeket segíti, és akit a szegénység bújtat és óv az üldöző csendőrség elől. Tulajdonképpen az osztályviszonyokról kapunk általa jel-

zéseket. Alakja, magános lázadása azonban nincs diszharmóniában a történet mesei jellegével. Nem osztálytudatot, a társadalom szervezett erőt képviseli. Inkább hasonlít a népmesék és mondák magános lázadójához, népi hőshöz, mint a társadalom igazságtalanságaival tudatosan szembe szálló osztályerő képviselőjéhez.

Megjelenése azonban mégis erősíti Martában az érlelődő elhatározást, hogy még a családi kötelékek felszámolásával is, de szakítania kell a szegénység mozdulatlanságával.

Katica Koren, a család vak kislánya szentimentális vonásokkal megrajzolt figura. Az alakja köré rajzolt történet néhol az érzelmesség határát érinti.

A szereplők párbeszéde ritkán mozog a realitás talaján. Inkább egyéni monológok ezek, a történettel harmonikus egységet alkotó fejtegetések. A szerzőt azonban az menti meg az egyértelmű szentimentalizmustól, hogy belülről ábrázolja a Muravidék szegényparasztságának időtlen világát.

Az ábrázolásmód tesz mindent természetessé. A szegényparasztság ideológiája a hiedelmek és a népi-paraszti vallás ideológiája. Nem tudatos világnézet ez, hanem mítikus életérzés, bizonyos fajta fatalizmus, amely immunissá teszi az embereket az élet és a társadalom kegyetlenségeivel szemben.

A „nagyvilág” nyereségével a szerző a táj és a szereplők belső tisztaságát állítja szembe. A boldogság szigete, tündérsziget lenne ez a mikrovilág, ha mentes maradhatna az emberi gyarlóság bebetörő jelzéseitől.

Kranjec nem szembeállít ezzel az ábrázolásmóddal. A gyermekkori szülőföld átszűrt fényei küldenek így üzenetet. A tündérmesék gyermeki világát idézi a cselekmény bonyolításának vonatottságával, kényelmességével is. A befejezettség egyben befejezetlenség. A Vörös Rebék balladai sorait idézik: „által ment a hosszú pallón, s elrepült”... Katica is, Peter is eltűnik a cselekményből, de az emberek tudatában élnek, alakjuk gazdagodik, színesedik.

Külön ki kell emelnünk a fordító, Tóth Ferenc munkáját. Költői átültetése teszi lehetővé, hogy a szlovén irodalom szép üzenete teljes pompájával érvényesülhessen.

Dr. HORVÁTH MÁTYÁS